

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA;

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Abdülhamit Gül** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla dilerim.

Filiz Kerestecioğlu

Ankara Milletvekili

12 Eylül 1980 tarihinde yapılan askeri darbenin ardından birçok siyasetçi, sendikacı, yurttaş gözaltına alınmış, işkenceli sorgular, gözaltında ve cezaevlerinde baskılar ve infazlar yaşanmıştır. Cemil Kırbayır, 13 Eylül 1980 tarihinde Kars'ın Göle ilçesinde emniyet güçleri tarafından gözaltına alınmış, Göle 247'nci Piyade Alay Komutanlığı'nda bir süre tutulduktan sonra 9. Kolordu'ya bağlı Kars Dedekorkut Eğitim Enstitüsüne götürülmüş ve beraberindeki 17 kişi ile beraber burada tutulmuştur. Cemil Kırbayır'ın gözaltında tutulduğu 7 Ekim 1980 tarihinde abisi Mikail Kırbayır Dedekorkut Enstitüsüne kardeşi için elbise ve harçlık bırakmış; kardeşinin kendisi için gönderdiği notu almıştır. Daha sonra kardeşinden haber alamayan ve akıbetini öğrenmek isteyen Mikail Kırbayır'a kardeşinin gözetim evinden 3 kişiyle beraber emniyete, sorguya götürüldüğü, 3 kişinin gözetim evine geri getirildiği fakat aralarında Cemil Kırbayır'ın olmadığı; bunun zimmet defterinde de kayıtlı olduğu söylenmiştir. 7 Ekim 1980'den itibaren bir daha kendisinden haber alamayan ailesine Kırbayır'ın sorgu binasından atlayarak kaçtığı bilgisi verilse de Kars Dedekorkut Eğitim Enstitüsü'nde olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı ve tutukluların kaçmasının imkansız olduğu dönemin tanıklıklarına yansıdığı gibi devlet görevlilerince de bilinmektedir.

Cemil Kırbayır'ın gözaltındayken kaybettirilmesi ile ilgili TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyon'u 9 Şubat 2011 tarihinde toplanmış ve Cemil Kırbayır ile beraber gözaltına alınan veya sorguya götürülen görgü tanıkları ile dönemin askeri, MİT ve emniyet yetkilileri dinlenmiştir. Cemil Kırbayır'ın sorguda başına gelen bir olaydan öncelikle sorgudaki ifadeleri kayda geçiren polis memuru Selçuk Akyıldız'ın, Emniyet 1. Şube ekipler amiri Mehmet Haytan'ın ve sorgulamaları yapan MİT görevlilerinden Zeki Tuçkollu'nun bilgisinin olabileceği belirtilmiştir. Komisyon değerlendirmesinde Cemil Kırbayır'ın gözaltında iken işkence gördüğü, bu işkence sonucunda hayatını kaybettiği ve cesedinin ölümüne sebebiyet veren sorgulamaları yapan kamu görevlilerince ortadan kaldırıldığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda değerlendirmede; Kars ilinde görev yapan idari ve adli kamu görevlilerinin gözaltında işkence nedeniyle ölümüne sebebiyet verme iddiaları hakkında doğru ve tutarlı bir soruşturma açılmadığı tespiti yer almaktadır. Bu durumla ilgili olarak sorgulamayı yapan üç birim olan Emniyet, MİT ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın o dönemdeki görevlileri ile dönemin sıkıyönetim komutanı hakkında, Kars Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Kars Cumhuriyet Başsavcılığı, 2011'de yeni bir soruşturma başlatmış; soruşturma sırasında arşivde, Kırbayır'ın ölümü ile ilgili suçun işlendiği tarihten itibaren başlatılan soruşturmanın 2002'de takipsizlik kararı ile sonuçlandığı ortaya çıkmıştır. Bu takipsizlik kararı Kırbayır ailesine 2014 yılında tebliğ edilmiştir. Ayrıca yine komisyon

değerlendirmesinde kamu görevlisi olan şüpheliler hakkında geliştirilen resmi hoşgörünün varlığı kabul edilmiş ve olayın cezasızlıkla sonuçlanmasının insanlık dışı muamele, işkence ve ölüme neden olma gibi eylemlerin tekrarına ve sistematik hak ihlallerinin yaşanmasına neden olduğuna değinilmiştir.

Öte yandan; 2004 yılında temel hak ve özgürlüklere ilişkin hükümlerde uluslararası anlaşma hükümlerinin esas alınmasıyla devlet görevlilerinin işlediği öldürme ve işkence suçlarında zamanaşımını ortadan kaldırmayı sağlayacak değişiklik ile beraber 2010 yılında 12 Eylül 1980 tarihinde meydana gelen olaylardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engelleyen geçici 15. Maddenin kaldırılması değişiklikleri yapılmıştır. Böylelikle 12 Eylül döneminde işlenen suçlarla ilgili soruşturma ve dava açılması mümkün hale gelmiştir. Bu değişikliklerin ardından Kırbayır ailesi avukatlarının “takipsizlik kararının kaldırılması” talepli itirazları Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Mahkeme kararında soruşturma ve kovuşturma yapılmasının mümkün olduğu ve dava zamanaşımının 12 Eylül 2010 tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. 2014 yılında Kırbayır dosyasını yeniden açan bu karardan sonra, soruşturmayı yürütmekle görevli Kars Başsavcılığı faillerin yargılanması için hiçbir adım atmamış ve Adalet Bakanlığı’na başvurarak zamanaşımı nedeniyle dosyanın kapatılması için “Kanun yararına bozma” yoluna gidilmesini istemiştir. Adalet Bakanlığı da 25 Şubat 2020’de, Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi’nin kararının “kanun yararına bozulması” talebiyle Yargıtay’a başvurmuştur. Yargıtay 8. Ceza Dairesi de 26 Ekim 2020 tarihini taşıyan kararında bakanlığın talebini kabul ederek yapılan iki anayasa değişikliğini de işletmemiştir. Yargıtay kararında, yasal değişikliğin yapıldığı 12 Eylül 2010 tarihinden itibaren zamanaşımı süresinin işlemeye başladığının kabul edilmesinin, hukuki öngörülebilirlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğunu, Kırbayır dosyasındaki şüphelilerin eylemlerine ilişkin zamanaşımı süresinin de suçun işlendiği tarihte işlemeye başladığını ve 2002 yılında dolduğunu savunmuştur. Kırbayır’ın kaybedilmesine ilişkin dava dosyası bu kararla beraber Kars Cumhuriyet Başsavcılığı’na geri dönmüş ve savcılık 20 şüpheli hakkında 28 Aralık 2021’de kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir.

Bu Bağlamda;

1. Kars Cumhuriyet Savcılığı tarafından suçun işlendiği tarihten takipsizlik kararı verilen 2002 yılına kadar geçen sürede hangi kişiler şüpheli bulunmuş ve bu şüpheliler hakkında hangi işlemler yapılmıştır?
2. Bakanlığınız tarafından hangi gerekçelerle “kanun yararına bozma” talebi ile Yargıtay’a başvurulmuştur?
3. Yargıtay hangi sebeplerle 2004 ve 2010’da yapılan anayasa değişikliklerini dikkate almamıştır? 12 Eylül 2010 tarihinden itibaren zamanaşımı süresinin işlemeye başladığının kabul edilmesi hukuki öngörülebilirliğe ve hukuk devleti ilkelerine nasıl bir aykırılık oluşturmaktadır?
4. Takipsizlik kararının geç tebliğ edilmesinden dolayı Bakanlığınız veya HSK tarafından disiplin soruşturması yapılmış mıdır, suç duyurusunda bulunulmuş mudur veya başka bir işlem yapılmış mıdır? Eğer yapılmışsa bu işlemler nelerdir?
5. Anayasa değişikliklerinden sonra 12 Eylül 1980 darbesi sonrasına işlenen işkence suçlarından dolayı kaç soruşturma yapılmıştır? Gözaltında kayıplarla ilgili kaç dava dosyası yeniden açılmıştır? Bu gözaltında kayıplar ile ilgili kaç kamu görevlisi hakkında; ne gibi işlemler yapılmıştır?

6. 2011' yılında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile Cumartesi Anneleri Başbakanlık'ta biraraya gelmiş ve Başbakan Erdoğan bu görüşme sırasında Berfo Ana'ya oğlu Cemil Kırbayır'a aslında ne olduğunun bulunacağı sözünü vermişti. Bu halen hafızalardayken; bugün geline sonuca baktığımızda hukuki işlem ve kararlar siyasi konjoktüre göre mi alınmaktadır?